

з негативної сторони, тому що Чечня асоціюється з військовими операціями, конфліктами тощо. Тому, для того, щоб більш яскраво передати мотив послання, автор використав дане порівняння, яке діє на підсвідомому рівні.

Заголовок *Mecca Tragedy Killed Thousand* (The Guardian, 2005) («Трагедія у Мекці забрала життя тисяч людей») представляє собою хроніку, тобто даний тип заголовку можна охарактеризувати як заголовок-хроніка. Цей хедлайн (headline) фактично дублює новину, не спираючись на головне правило – не повинно бути дубля тексту у заголовку. Але тут діє інші міркування – новина повинна дійти до читача любимими засобами, в тому числі й методом її повідомлення «поверх тексту». Даний заголовок має у своєму змісті багато інформації й такі заголовки, як правило, являються більш інформативними, ніж будь-які інші. Деяким людям подобається лише проглядати газету чи журнал, при цьому не читаючи його (наприклад, у метро, заглянувши до сусіднього журналу, сторінки якого пестять різними заголовками).

Отже, розглядаючи англійські заголовки можна зробити висновок, що кожний тип заголовку має свої «плюси та мінуси». Але кожен з них, має на першому плані якомога швидше й якісніше заінтригувати читача, привернути його увагу саме на якусь певну статтю та змусити його прочитати її. Переклад заголовків є також доволі складним, тому що перекладачеві потрібно врахувати посилення автора, а також культурні цінності окремого народу, на мову якого виконується переклад.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гальперин І.Р. Текст як об'єкт лінгвістичного дослідження. – М., 2004, С. 56-83
2. Коваленко А.М. Семантико-функціональні особливості заголовка журнального мікротексту-повідомлення (на матеріалі тижневика Newsweek) // Вісник Київського лінгвістичного університету. Серія: Філологія. – 2000. – Т.3, № 2. – С. 178-186
3. The Sun, 2007
4. www.Worldpress.org

SUMMARY

The author of this article examined the problem of typification of English headlines. There was also given a description of the main stylistic devices, which were used in English headlines.

Володимир Швець
Марія Якушина

АРГО СЕРЕД РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ГРУП СУЧАСНОЇ ГРЕЦІЇ

Стаття є спробою дослідити різновиди аргю серед різних соціальних груп Греції. Робиться семантико-морфологічний, а також етимологічний аналіз різних лексем, проводяться паралелі з новогрецькою та давньогрецькою мовами, розглядається лексичний склад. Актуальність дослідження зумовлена недостатнім вивченням даного явища.

Актуальність даної теми зумовлена, з одного боку, великим інтересом до феноменів сленгу і жаргону в сучасній науці, з іншого боку, недостатньою її опрацьованістю. Проблема взаємодії мови і суспільства не може бути осмислена без вивчення функціонування словникового складу мови у різних верствах суспільства і професійних групах, без ретельного аналізу її соціально-діалектальної

стратифікації і функціонально-стилістичного варіювання. У цій статті на конкретному матеріалі зроблено спробу проілюструвати деякі особливості слів і висловів жаргону певних соціальних груп.

Матеріалом для дослідження стали лексичні одиниці, відібрані методом суцільної вибірки зі словників новогрецького сленгу.

Мова того чи іншого етносу, як правило, представлена рядом варіантних форм. Кожна з них характеризується своїм інвентарем лексичних засобів. Будь-яке слово або фразеологізм належить мові в цілому або є обмежений у своєму вживанні в одній з варіантних форм мови. [6, с.17]

Наддіалектною, кодифікуючою формою є літературна мова. Їй протистоїть безліч територіальних діалектів, які не кодифікуються. Некодифікуючою формою мови є також просторіччя і жаргони (арго, сленг). [6, с.17]

Арго – одне з найбільш суперечливих явищ мовної культури. Воно настільки сильно схильне до стрімких змін, що його вивчення і особливо фіксація стають проблематичними. Вичленувати його як замкнуту систему, як об'єкт спостереження можна тільки умовно. Тому філологам дуже складно встановити строгі термінологічні межі з чітким визначенням складових предмету дослідження. Не можна не погодитися з С. Федяєвим, який зауважує, що «з приводу арго, жаргонів і сленгу лінгвісти створили свій жаргон, причому на відміну від, наприклад, від носіїв «блатної музики», самі лінгвісти розуміють один одного не завжди». [7, 16]

Таким чином, видається необхідним дати короткий огляд думок сучасних дослідників з цього питання, зокрема, оцінку термінів «жаргон», «арго» і «сленг».

Терміни «жаргон» і «арго» прийшли в російську лінгвістику з французької мови, а «сленг» – з англійської. У французькій лінгвістиці зустрічаються діаметрально протилежні тлумачення цих слів. Наприклад, тлумачний словник Робер [8] дає загальноживане значення терміну «арго» – «мова криміналу» і лінгвістичне – «нетехнічна лексика, що використовується певною соціальною групою». Етимологічно арго – «corporation des gueux» – співтовариство зловмисників. Жаргон в Робері пояснюється як неправильна, спотворена або штучно створена мова, зрозуміла тільки членам даного угруповання. Проте укладачі словника з Бібліотеки Ларус вважають, що саме термін арго (а не жаргон) позначає «сукупність слів і висловів, що використовуються людьми однієї соціальної і професійної групи з метою виділитися на фоні інших соціальних об'єднань». Термін «сленг» у Ларусі відсутній, а в Робері і Ашетт пояснюється як «англійське арго». В словнику Уебстерс і в Оксфордському тлумачному словнику значення «таємна, засекречена мова» належить терміну «арго», а професійна лексика входить в семантичне поле «жаргон».

Вітчизняна жаргонологія розвивалася в річищі європейських пошуків у галузі вивчення соціальних мов і мала свої особливості. Проблеми української жаргонології досліджували такі видатні науковці як В. Іванов, В. Боржковський, В. Щепотьєв, С. Пиркало, Л. Ставицька та ін. За визначенням Ставицької, «арго – це таємна мова, якою користуються члени закритої групи, низи суспільства, а жаргон – атрибут негерметичної групи; це соціальний діалект певної вікової спільноти

чи професійної корпорації». [5, с.24] Сленг вона визначає як «різновид розмовної мови, яка оцінюється суспільством як підкреслено неофіційна». [5, с.40]

Проте деякі лінгвісти таємницю арго виключають. На думку А.Т. Липатова, створення штучної мови – непомірно велика праця навіть для фахівця, тому зловмисники спілкуються на звичайному вульгарному діалекті, позбавленому схильності до мовної гри. [1, с.34-36]

У сучасній лінгвістиці термін «арго» використовується переважно у значенні «зłodійська мова». Існує уявлення про арго як про таємну мову малої групи. Але, у будь-якому випадку, для багатьох науковців значення терміна пов'язано з герметизацією словесного спілкування. [4, с.15]

Причинами виникнення арго переважна більшість дослідників вважає:

1. Потреба спілкуватися один з одним у присутності чужих, не бажаючи, щоб їх зрозуміли.
2. Бажання приховати секрети свого ремесла і торгівлі.
3. Необхідність в ізоляції від ворожих сил.
4. Прагнення до мовної виразності.

Основними функціями арго є:

1. Конспіративна. Арго виробляється стихійно, його лексичні одиниці можуть перейти з арго в звичайну розмовну мову (існують такі слова, які перейшли в російську мову з арго розбійників XVII в.), більш того, у наш час в мову проникають все більше слів «декласованих» (свідчення їх зростаючої активності). Проте, арго незрозуміле для нехтаємничених, і цей факт злочинний світ використовує у своїх цілях.

2. Пізнавальна. Арго – пароль, за допомогою якого впізнають один одного декласовані елементи (Жирмунський В.М.)

3. Номінативна. В арго існує велика кількість слів і фразеологізмів, які використовуються на позначення тих або інших предметів і явищ, для яких немає еквівалента в літературній мові.

4. Світоглядна. Зниженість і вульгаризм зłodійської мови – особливість нашого сприйняття, а в сприйнятті самого зłodія вона носить героїчний характер. [1, с. 39-40]

Арго декласованих елементів існувало ще в глибокій старовині. Деякі дослідники вважають його штучною і таємною мовою, але це питання досить спірне. Так, академік Д.С. Лихачов визначає такий підхід як «донауковий». Ще в 1938 р. він писав:

«Донауковий погляд тлумачив арго як результат якогось «*contrat social*», що укладається арготуючою групою з метою приховування своїх задумів і дій від тих, що можуть їх підслуховувати – представників чужих верств населення.

Це уявлення, що не завжди було фактом спостереження, а швидше було деякою абстрактною спробою тлумачення арго, мало незаперечні переваги і дожило в тій або іншій формі до наших днів.

Проте пояснення це не може бути прийнято в даний час навіть у компромісних формах, оскільки, будучи логічно і послідовно застосовано, воно спричиняє цілий ряд наслідків, що призводять до абсурду посилу» [2, с. 42]

У новогрецькій лінгвістиці питання жаргонології досліджували такі науковці як Капетанакі В., Папазахаріу Е., Петропулос І., Катсикіс І., Спіропулос Д. Слід зауважити, що жоден з них не займався питаннями класифікації жаргонізмів, окрім Папазахаріу Е., який розподілив їх таким чином:

1) οι συνθηματικές λέξεις - умовні (кодові) лексеми, значення яких розуміють тільки люди, що належать до певного кола;

2) οι ηχολέξεις або ηχομμητικές λέξεις - звуколексеми або звукоімітуючі лексеми, що згодом набувають певного значення;

3) οι λέξεις επίδειξης - лексеми-демонстрації, що вживаються для того, щоб продемонструвати знання мови тієї чи іншої соціальної групи;

4) οι εικονολέξεις - лексеми-образи, що спираються на певні образи якоїсь ситуації.

Різновидом аргю є сленг сексуальних меншин Греції, іменованій *καλιαρντά* від фр. *gaillard* – сміливий, зухвалий), що має в новогрецькій мові такі синоніми, що відображають його незрозумілість для невластивих: *λατινικά* (латинська) *ετρούσκα* (етрусська). Єдиним на даний момент вченим, що досліджував це явище, був грецький лінгвіст І. Петропулос, який визначає *καλιαρντά* як штучну мову, що створювалася досить тривалий час і що перетворила прихильників одностатевого кохання в закриту касту. *Καλιαρντά* має власну лексику, особливості вимови, і, крім того, велику швидкість мовлення. В даний час *καλιαρντά* виступає як єдине ціле на двох рівнях: власне *καλιαρντά* і *λιάρντω* (*ντούρα λιαρντα*). На першому різновиді говорять, більш менш, практично всі гомосексуалісти. Другим же володіють тільки найдосвідченіші, меншина, властивих. Подібний поділ стався завдяки тенденції лексичного складу *καλιαρντά* набувати нових прихованих змін семантики слів. *Λιάρντω* (*ντούρα λιαρντα*) є творінням останніх років ХХ століття. Незважаючи на досить толерантне відношення грецького народу до гомосексуалістів, останні, очевидно, мають достатньо причин для приховування свого соціального статусу.

Καλιαρντά – це (за термінологією І. Петропулоса) умовний діалект, керований особливими правилами, характерними для всіх умовних діалектів. Природно, даний феномен відповідає всім граматичним і синтаксичним правилам новогрецької мови, що в жодному разі не заважає першому бути винятково гнучкою і пластичною мовою. У *καλιαρντά* є одна відмінна риса: він змушує співбесідника мимовільно посміхатися. І це є метою гомосексуалістів, що розмовляють на ньому: вони прагнуть максимально привернути до себе співбесідника. З погляду досліджень літературознавств і лінгвістичних *καλιαρντά* є абсолютно недослідженою сферою. Приблизно в такому ж стані знаходиться блатний жаргон *κουτσαβάκι* дослідження в галузі якого не пішли далі блатних пісень.

На думку І. Петропулоса, люди нижчих соціальних верств суспільства, “нижчий світ”, є основними носіями грецьких традицій, і, крім того, продовжують створювати нові. Гомосексуалісти,

хоча і в обмеженій кількості, також мають відношення до “нижнього світу”, проте останній в більшості випадків їх відкидає. Новогрецька культура страждає численними упередженнями, що не дозволяють грекам сприймати гомосексуалістів і чути їх мову. Проте, всупереч всьому, і незалежно від суспільних настроїв, представники сексуальних меншин і їх мова продовжують існувати. До того ж, історії відомі факти існування штучних мов і діалектів, що об'єднують різні суспільні класи. Так, наприклад, в XVII-XIX століттях в Греції знахарі-шарлатани існує будівельники говорили на особливих професійних жаргонах. На даний момент існує жаргон злочинців, що містить зразки лексики наркоманів, злодіїв та інших представників злочинного світу.

Καλιαρντά – усна мова, словник якої складає тисячі слів (в книзі «*Καλιαρντά*» І. Петропулос описав більше трьох тисяч лексичних одиниць). Історія його розвитку збігається з розвитком великих міст нової Греції, що можна прослідкувати, порівнюючи значення різних слів *καλιαρντά*. Яскравим прикладом подібного хронологічного аналізу є ряд таких слів: *βλακοψαλιδού* – «цензура» (від *βλακώδης ψαλίδα* – «дурні ножиці»), *κρυσταλλοσινού* – «телевізор» (від *κρύσταλλο* – «кристал, кришталь» + *σινού* (фр. *ciné* – кінематограф)), *οχτάρης* – «депутат» (від *οχτώ* – «вісім»; декілька десятиріч тому грецькі депутати одержували вісім тисяч драхм на місяць). Письмових зразків цієї мови не спостерігається. Гомосексуалісти в більшості своїй використовують не більше трьох-чотирьох сотень слів, проте зустрічаються і такі, які володіють *καλιαρντά* досконало. Окрім лексичних зразків, наданих новогрецькою мовою, *καλιαρντά* містить велику кількість запозичень з турецької, італійської, французької і англійської мов. Німецька ж і російська мови в *καλιαρντά* представлені мало. Що ж до взаємовідношень між блатним жаргоном *κουτσαβάκις* і мовою сексуальних меншин *καλιαρντά*, то вони виражені дуже слабо. І. Петропулос зазначає, що ці різновиди аргю запозичили один у одного не більше ніж по десятку слів. [13, с. 63]. В той же час, словник блатного жаргону більше тяжіє до лексики робітничого класу. До складу *καλιαρντά*, окрім запозичених слів, входить безліч лексичних одиниць, що є видозміненими словами новогрецької мови: *ντουμά* від *ντουμάνι* – «густиий дим» (можл. від російськ. туман), *σταγονάκης* – «двійник» (від *σταγόνα* – «крапля»; пор. *σαν δύο σταγόνες νερό* – «як дві краплі води»). Велика кількість слів *καλιαρντά* – лексеми новогрецької мови, які набули нових значень шляхом асоціативного переосмислення (*ταψί* – «деко» – *ταψί* – «дзеркало»). Характерною особливістю цього різновиду аргю є наявність так званих слів-ключів, семантичні компоненти яких відрізняються великою різноманітністю й іноді можуть бути діаметрально протилежними: *αβέλω* – «давати, брати, класти, виймати, мати, хотіти» (ті ж значення має інше багатозначне дієслово *βουέλω*). У поєднанні з іншими словами вони утворюють безліч висловів з найрізноманітнішими значеннями (*αβέλε αποκατέ* – «йди сюди», *αβέλει γκοντορελιά* – «дме вітер», *αβέλω αχαλιά* – «бути на дієті»; *βουέλω γλασόνια* – «носити окуляри», *βουέλω κάνζερο* – «йти», *βουέλω μπλουκρού* – «хотіти пити» et cetera) До речі, подібна розпливчатість семантики арготичних лексем наголошується і іншими грецькими лінгвістами, що займалися вивченням явища аргю. [10; 12; 13]

Більшість іменників і прикметників *καλιαρντά* жіночого роду, і їм часто додаються або псевдонародні (*Καραμαρμαρού* – «Афінський стадіон», *τουβαέλω* – «хустка, шаль»), або псевдоіноземні закінчення (*ροσολιμαντέ* – «лизання»). Запозичені ж слова, навпаки, набувають закінчення, характерні для новогрецької мови (*cloche* – *κλοσόφι* «дзвоник»).

Що ж до лексичного складу *καλιαρντά*, там є окремі слова на позначення назв тварин (*πονηροντόγκα* – «лисиця», від *πονηρός* – «хитрий» + англ. *dog* – «собака»), деяких рослин (*χρυσοσπυρού* – «помаранчеве дерево», від *χρυσό* – «золото» + *σπυρί* – «зернятко»), кольорів (*μπλάκης* – «чорний», від англ. *black*), металів, певних хвороб і лікарів (*ντιλάς* – «стоматолог», можл. від фр. *dent* – «зуб»), найближчих родичів (*κρεμαλότεκνο* – «кум», від *κρεμάλα* – «шибениця»; в *καλιαρντά* – «шлюб» + *τέκνο* – «немовля»). Велика кількість лексичних одиниць служить для вираження краси або потворності людини, його фізичних вад (*χάους-σπηλιά* – «той, що не має зубів», від англ. *house* – «домівка»; в *καλιαρντά* – «рот» + *σπηλιά* – «печера»). Характерним є досить грубе відношення гомосексуалістів до людей похилого віку, що відображене значною кількістю відповідних синонімів: *μουχλοσκεμπές* – «старий» (від *μούχλα* – «плісень», *σκεμπές* – від тур. *iskembe* – «шлунок жвачної тварини»). Окрему групу складають назви страв (досить різноманітні і численні), якими користуються носії *καλιαρντά* в своїх ресторанах і тавернах, наприклад *αμπελομπομπίτσες* – «долма» (від *αμπέλι* – «виноград» + *μπομπίτσα* – «бомбочка»), *σωλήνες* – «макарони», (від *σωλήνας* – «трубка»). З топонімів в *καλιαρντά* спостерігаються назви декількох європейських країн і міст; грецька топонімія представлена більш повно. Звичайно кожний топонім в *καλιαρντά* є влучною дотепною характеристикою: *Τουριστόφακα* – «Акрополь», букв. «пастка для туристів» (від *τουρίστας* – «турист» + *φακά* – «пастка»).

Словотвір *καλιαρντά* підлягає тим самим законам, що й новогрецька мова; роблячи морфологічний аналіз лексики *καλιαρντά*, можна виділити префіксацію (*ακίόρης* – «глухий», *αμπεναβωτός* – «німий», *θεοκάλιαρντος* – «потворний», *προχάλεμα* – «легкий сніданок, закуска»), афіксацію (*κρετινάκης* – «ідіот», *σκαπολιάρης* – «голодранець»), основоскладання або композицію (*δορκακοβιδωμένος* – «постійний рогоносець» (від *δορκάκης* – «рогоносець» + *βιδωμένος* – «пригвинчений»), словоскладання або юкстапозицію (*τζιναβωστούντης* – «учений» (від *τζινάβω* – «розуміти, впізнавати» + англ. *student* – «студент») та семантичний, або внутрішній словотвір, який полягає в семантичних змінах лексем (*κουκουβάγια* – «сова»; в *καλιαρντά* – «таємний агент поліції», *πρεσβεία των Ηνωμένων Πολιτειών* – «посольство Сполучених Штатів»; в *καλιαρντά* – «туалети на площі Омонія в Афінах»). Відзначається також факт, що композиція та юкстапозиція в *καλιαρντά* зустрічаються значно частіше, ніж у новогрецькій мові, зближуючись у цьому плані з мовою давньогрецькою, яка ще в дуже давні часи мала здатність до складання слів та основ. Розглядаючи гомерівські «Іліаду» та «Одіссею», що є найдавнішими зразками грецької писемності, можна помітити, наскільки багата була на складні слова мова тих часів. Так, наприклад, для того, щоб описати рожеві промені світанку, Гомер використовує прикметник *ροδοδάκτυλος* «рожевоперсний»; характеризуючи швидкість бігу Ахіллеса, поєднує прикметник *ωκύς* «швидкий» та іменник *πούς*

«нога» в композит *ωκύπους* «прудконогий». У своїх творах Гомер використовує велику кількість композитів – традиція, яку продовжили у своїх творах автори наступних епох; великий трагік Есхіл збагатив грецьку мову такими словами, як *λεπτοψάμμαθος* (*λεπτός* «крихітний») + *ψάμμος* «пісок» = «з дрібним піском»), *τηλέπλαγκτος* (*τήλε* «далеко, на краю світу» + *πλάζομαι* «блукати» = «той, що блукає на краю світу»), *κικρήλατος* (*κίρκος* «яструб» + *ελαύνω* «полювати, гнати» = «той, кого гонять яструби») и т.п. Подібні лексеми широко представлені і в *καλιαρντά*: *λατσόνταμπουρκουαρισμένος* (*λατός* «гарний» + *νταμπουρκούρω* «виправдовувати» – від фр. *rougouoi* – «чому»; *ηλεκτροποπιλόμπουσο* (*ηλεκτρικός* «електричний» + *πόπολο* (від італ. *popolo* – «народ») + *μπούσι* (від англ. *bus* – «автобус») – «тролейбус», *ζυμαροσωλήνας* (*ζυμάρι* «тісто» + *σωλήνας* «трубка») – «італієць», «макаронник», *μπακολονελσονάκης* (*μπάκολο* «пароплав» + *νελσονάκης* (от англ. *Nelson*)) – «капітан корабля», *πατσόμπακας* (*πατσάς* (від тур. *паса* – «холодець» + *μπάκα* «черев», від тур. *baka* – «жаба») – «черевань», *солντατομπουλουκόспито* (*солντάτης* (від італ. *soldato* – «солдат») + *μπουλούκι* (від тур. *boluk* – «рота») + *спіти* – «домівка»), *τζαζμπερντεпouρός* (*τζάζ* – «втеча» + *μπερντέ* – «гроші» + *πούρος* – «старий») – «благодійник, спонсор», *χορτομπιγιάς* (*χόρτο* – «гашиш, «травка») + *μπίγα*) – «той, хто вживає гашиш».

Найбільшою групою синонімів є слова із значенням «гомосексуаліст» – їх в *καλιαρντά* біля сорока п'яти одиниць.

Виходячи з вищевикладеного, можна стверджувати, що *καλιαρντά* – різновид аргю, в якому використовуються ті ж словотворчі засоби, що і в літературній новогрецької мови з переважанням словоскладення і основоскладення. З погляду етимології, в *καλιαρντά* значну кількість запозичених слів (в основному, італійського, французького або турецького походження), переважаючи над словами споконвічно грецькими, що пояснюється бажанням носіїв мови якнайбільше ізолюватися від інших соціальних груп.

Той факт, що дане явище майже не розглядалось лінгвістами, відкриває широкі можливості для його подальшого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабина А.Н. Терминологическое поле в исследованиях молодежного социолекта // Язык и речь как объекты комплексного филологического исследования: Межвузовский тематический сборник. Уфа, 2000.
2. Лихачев Д.С. Арготические слова профессиональной речи. М.: Наука, 1938.
3. Лихачев Д.С. Черты первобытного примитивизма воровской речи. М.: Наука, 1935.
4. Сидоров А.П. Из истории русского уголовно-арестантского аргю // Язык и речь как объекты комплексного филологического исследования: Межвузовский тематический сборник. Уфа, 2000.
5. Ставицька Л.Н. Аргю, жаргон, сленг. – Київ, Критика, 2005.
6. Сусов И.П. Введение в теоретическое языкознание. М.: Наука, 1989.
7. Федяев С.А. Аргю – жаргон – сленг. Гуманитарные науки на границе тысячелетий. – Краснодар, 1997.
8. Хомяков В.А. Некоторые типологические особенности нестандартной лексики английского, французского и русского языков // Вопросы языкознания, 1992, №3.
9. Dictionnaire alphabetique et analogique de la langue francaise par Paul Robert. – Paris: Librairie Paul Robert, 1979.
10. Καλετανάκι Β. Λεξικό της πιάτσας. Αθήνα: Αλθείος, 1989.

11. Κατσίκης Ι., Σπυρόπουλος Δ. Το αλφαβητάρι της γλώσσας των νέων. – Αθήνα: Διαύλος, 1999.
12. Παπαζαχαρίου Ε. Λεξικό της Ελληνικής αργκό – Αθήνα: Κάκτος, 1999.
13. Πετρόπουλος Η. Καλιαρντά. Αθήνα, 1971.

SUMMARY

The given article is an attempt of researching different types of argot in various social groups of Greece. The semantic and morphological as well as etymological analysis of different lexemes is made, parallels with Ancient Greek and Modern Greek are drawn, lexical structure is examined. Actuality of the research is caused by the fact that the present phenomenon is insufficiently explored.